

16.12.22

Norske Kvinners Sanitetsforenings innspill til Forsvarskommisjonen

Vi takker for muligheten til å gi innspill til Forsvarskommisjonen. Norske Kvinners Sanitetsforening (N.K.S.) er landets største kvinneorganisasjon med 43 000 medlemmer og 600 lokalforeninger over hele landet. Vi har 3500 beredskapsfrivillige, samarbeider med 150 kommuner, og har plass i både kommunale beredskapsråd og fylkesberedskapsråd. I tillegg har vi nasjonale samarbeidsavtaler med Helsedirektoratet, DSB og POD. Vi er en grasrot beredskapsorganisasjon, og kan bruke Heimevernets valgspråk, vi er nesten overalt, alltid. N.K.S. er opptatt av:

- Frivillig innsats for å bygge forsvarsvilje og forsvarsevne
- Viktigheten av Totalforsvaret
- Kommunikasjon og tillit
- Fragmentert system
-

Bakgrunnen for stiftelsen av N.K.S. var at sivilbefolkningen og kvinnene ønsket å mobilisere for å gjøre en innsats i tilfelle krig med Sverige. Sanitetsmateriell ble produsert i store mengder til norske soldater. Dette var tilbake i 1896, så Sanitetskvinnene har en 126-årig lang historie som beredskapsorganisasjon. I dag er situasjonen og behovet et annet, men vi har likevel de siste årene opplevd økt beredskapsinteresse og pågang av frivillige til Sanitetskvinnenes lokale omsorgsberedskapsgrupper over hele landet.

Frivillig innsats for å bygge forsvarsvilje og forsvarsevne

Norge er et langstrakt land med få innbyggere, og hele folket må bidra. N.K.S. har sterk lokal forankring i hele landet, noe som er viktig for å bidra til å bygge motstandskraft. Vi kan være både vaktbikkjer og lytteposter. Vi er også en av organisasjonene som har en plass i Landsrådet for Heimevernet, og frivillige som stiller i alle HVs 11 distriktsråd. Vi ser at motivasjonen og engasjementet er større i distriktene enn i storbyene. Alt skjer i en kommune, og i et lokalsamfunn. Men jo mindre og mer sårbart et lokalsamfunn er, jo viktigere er det at innbyggerne stiller opp. Og det gjør også mange – når det er langvarige strømbrydd, stengte veier eller skred. Og mange har lyst til å stille opp, vi må bare sikre at de blir tatt i bruk. Ikke bare i en krise, men også før det skjer, for forsvarsviljen er der. Frivillige beredskapsorganisasjoner har en viktig *sivil* støttefunksjon.

Totalforsvaret

Skal vi håndtere større hendelser i hele krisespekteret kreves det at de sivile og militære beredskapsressursene samarbeider og at det øves, planlegges og arbeides mer med beredskap og sikkerhet i hele samfunnet. Vi trenger et beredskapsløft, og beredskap har en kostnad. Men beredskap er imidlertid mye mer enn Forsvaret. Situasjonen i Ukraina viser oss hva som skjer når infrastruktur og kommunikasjon blir ødelagt, og er en vekker også for oss. Langvarige strømbrydd og bortfall av infrastruktur kan sette både forsvarsevne og forsvarsvilje på spill. Her må relevante samvirkeaktører utfordres på hva vi kan bidra med – hva er våre roller og våre oppgaver, hvordan kan frivillige organisasjoner bidra? Skal vi bli gode sammen, når det gjelder, så må ressursene finne hverandre og vi må være kjent med hverandre. Her opplever vi at kommunale beredskapsråd og fylkesberedskapsrådene kan være en god arena. Vi ønsker også å trekke frem vårt initiativ til

regionale totalforsvarssamlinger i samarbeid med Statsforvalter og DSB, som har vært en viktig regional arena for å avklare kapasiteter knyttet spesifikt opp mot Totalforsvaret.

Tillit og kommunikasjon

Vi er alle en del av Norges beredskap. Egenberedskap er en vesentlig del av totalforsvaret. I tillegg må alle innbyggere bevisstgjøres på hva som forventes av dem. I Norge sier 6 av 10 at de kan klare seg med vann, mat og varme i tre dager, hvis situasjonen skulle kreve det. Det står dessverre dårligst til i storbyene. Aktivt informasjonsarbeid og bedre rolleforståelse kan bedre dette. Nordmenn har generelt stor forsvarsvilje, og oppslutningen rundt NATO-medlemskapet er historisk høy. Dette er noen av konklusjonene i en fersk meningsmåling for Folk og Forsvar. Men den samme undersøkelsen viste også at flere enn før har vanskelig for å se hva de selv kan bidra med i forsvaret av Norge. Det betyr at det er viktig å nå ut til befolkningen med informasjon både om hva den enkelte kan bidra med, men også for å sikre at engasjementet og etterlevelsen av råd og anbefalinger.

Sanitetskvinnene som en stor frivillig organisasjon kan bidra med å nå ut med kunnskap. Kampen om sannheten vil bli hardere framover. Vi vet at enkelte grupper i samfunnet er mistroiske til myndighetene, eller at de ikke vet hvor de kan finne sikker og riktig informasjon, dette så vi også under pandemien. Dette tror vi er et økende problem. Samtidig opplever mange frivillige organisasjoner å ha tillit hos grupper i befolkningen som kanskje ikke nås av offentlig informasjon.

Et fragmentert system

Mange beredskapsorganisasjoner er omorganisert de siste årene, både politiet, helseforetakene, sivilforsvaret og Heimevernet i tillegg til fylkes- og kommunesammenslåinger. Det er ikke vanskelig å forstå behovet for utvikling og endring. Men det er vanskeligere å se den positive effekten dette har hatt for vår samfunnssikkerhet og beredskapsevne. Det er få samvirkeaktører som har sammenfallende geografiske grenser. Det er en stor utfordring, spesielt for frivillig organisasjoner som har begrensede ressurser og må bruke uforholdsmessig mye frivillig tid på å manøvrere et fragmentert system. Og når det gjelder ressurser er Sanitetskvinnene en av få beredskapsorganisasjoner som knapt mottar offentlig støtte. Det kan også være en konsekvens av at beredskapsfeltet er fragmentert. Vi samarbeider med justis-, helse- og forsvarssektoren, som virker å være lite samkjørte, har sine tilskuddsordninger der det er vanskelig å se hvem som har ansvar for helheten.

Totalforsvaret er samfunnets egen motstandskraft. Det at vi som en frivillig organisasjon kan stille opp i fred, krise og i verste fall krig er en stor styrke for et demokratisk samfunn som Norge. Å investere i frivillighet har en lav kostnad som kan gi stort utbytte og bygge robusthet. Derfor anser vi det som viktig at vi i forkant av hendelser jobber for å kjenne til hverandres kapasiteter og for å støtte opp om viktige aktører for Norges totale beredskap.

Med vennlig hilsen,

Norske Kvinners Sanitetsforening

Generalsekretær Malin Stensønes